

Ar dzejnieci Ausmu Pormali mūsu laikraksta slejās lasītāji jau tikušies. Toreiz gan viņas paveikto darbu pūrā bija tikai viens dzejoļu krājums «Atveru logu» (1966. g.), kura ievaddzejolis sākās ar vārdiem: «Es piesaku sevi austošam ritam». Tie it kā raksturoja grāmatīņas pamatdomu — tieksmi pēc rīta saules, skaidrības, laimes. Tā bija liriska dzeja, kurā reizēm pavidēja skumjas par vienaldzību, kas dažkārt vēl vērojama cilvēkos, bet pārsvarā varējām lasīt darbus, kas pauda prieku par dabas daili un dāsnumu, cilvēku ilgām pēc pilnības. Bija arī daudz radošu ieceru tuvākai un tālākai nākotnei. Vajadzēja laiku un spēku, lai tās piepildītu. Varbūt tieši tāpēc dzejnieces otrais krājums, ar kuru izdevniecība «Liesma» iepazīstināja lasītājus 1969. gadā, ieguva nosaukumu «Izturība». Šī grāmata turpina pirmā krājuma domu, to padziļinot un paplašinot dzejisko tēlu galeriju ar jaunām krāsām. A. Pormale pēc savas būtības ir dzejniece romantiķe, kas moži un ar impulsīvu dzīves uztveri risina cilvēces un cilvēcīgu ma «mūžīgās aktualitātes», taču krājumā reizēm ieskanas arī skaudrāki toņi, dzeja kļuvusi noteiktāka, tvirtāka, arī smagnējāka. Pati autore šajā krājumā saklausa it kā briedīga rudens motīvu, norādot, ja arī šis rudens nav bijis tik auglīgs, kā gribēts, bet tad tāds tas būs nākotnē. Droši vien, jo patlaban top trešais dzejas krājums «Nāciet zem kokiem!». Dzejniece cer, ka lasītāji to saņems 1972. gadā. Ieskatam sniedzam dažus dzejoļus no topošās grāmatas.

Dzīve A. Pormali nav lutinājusi — nepiepildīta palikusi vēlētānās pēc Līvānu vidusskolas beigšanas kļūt par aktrisi, veselība nav ļāvu-

si turpināt izglītību kādā augstskolā, tomēr viņa šīs neveiksmes vērtē kaut kā īpaši optimistiski.

— Aktrise jau no manis nebūtu iznākusi, tas ir pat labi, ka šī iecere palika, kā mēdz teikt, gaisā karājamies. Aktierim jābūt daudzpusīgā-

*Liela ir diena apziņā:
esmu l a b s.*
*Liela ir diena apziņā:
esmu j a u n s,*
*tādam man tiešām dzīvot kauns,
labāk tad mani lai paņem kaps ...*

*Bet —
ja nu es tomēr esmu labs? —*

*Samitai skudrai es saku:
— Piedod!
un eju tālāk.*

Spēks

*Atlatsties griķu druvā un aizsnausties medcīnā smaržā ...
Pamosties, savanģot saules ripu un pielikt pie lūpām, kā garšo
tās vīzošie stari,*

karstie,

asie

un miļiel

*Pietrūkties kājās, apļiem dancojot apkārt, pēkšņā žilbumā zviļojot,
Traukties uz tāli, kur jūra ar zemi saplūst!*

*Ar atmiņām, ilgām un sapņiem kā ar zaļganiem vilņiem applūst,
applūst un bangot*

pa sauszemes ceļiem

dangainiem!

am — ritmiskam, muzikālam. So īpašību man, diemžēl, nav un tās jau nav arī iemācāmas. Par augstskolu gan žēl, ka neiznāca, kā domāts — es noteikti būtu sasniegusi vairāk arī kā dzejniece, kaut arī uzskatu, ka augstākā izglītība nav izšķirošais, lai radītu labu dzeju, te vajadzīgs daudz kas cits, ko neviens pasniedzējs nespēj dot. Arī dzīves pieredze, prasme saskatīt cilvēka priekus un traģēdijas, redzēt un prast izanalizēt viņa spēku un nespēku, spēja to visu attēlot neskaitāmās jūtu toņkārtās.

Dzejniece saka — viņas tēma esot cilvēks:

*— Es raugos cilvēkiem acis,
lai skatītu viņu dvēseles.
Es pētu viņu dvēseles,
lai mācītos dzīvot,
un dzīvoju,
lai varētu dzejot par tām.*

Arī kritika A. Pormali nav lutinājusi. Pēc pirmā krājuma iznākšanas tā bija visai atturīga, par otro dzirdējam arī asas piezīmes. Ir gadījumi, kad dzejnieki kritiku pārdzīvo smagi. Ar A. Pormali tas nav noticis, viņa vēsu prātu izanalizējusi izteiktās domas:

— Lai nu ko, bet pašdisciplīnas trūkumu man nedrīkst pārmest. Vienkārši nedrīkst. Vai jūs zināt, kas ir tankas? Tā ir tik sarežģīta jāpāņu dzejas forma, kas prasa automāta precizitāti ritma izkārtojumā,

te bez paškontroles gan neko neizdarīs. Un aiz ritma nedrīkst pazaudēt arī pašu galveno, svarīgāko — sirdi ...

Te jāpiebilst, ka krājumā «Izturība» ir vesela nodaļa — «Pērles tuvums», kas veidota tanku formā. Kritiķi atzinuši to par veiksmīgāko šai grāmatā: «Seit jūt dzejnieces trauslumu, patiesi smalko dvēseles kultūru.» Bet Ausma Pormale saka:

— Esmu sev devusi zvērestu — tiklīdz jūtišu, ka rakstu slikti, ka man nav, ko teikt, es pārtraukšu acumirkli. Man pietiks tik daudz spēka. Bet es jau vēl neesmu pateikusi neko. Tas viss, kas ir aiz muguras, jau liekas vairs ne tas, kas bija vajadzīgs. Bet tā jau laikam ir — kad krājums nonācis veikala plauktā, lai ceļotu pie lasītāja, pašam autoram sāk likties, ka uzrakstītās dzejas kļuvušas pelēkas, zaudējušas savu sākotnējo krāsu un smaržu. Un tad jau nekas cits neatliek, kā sākt atkal no jauna un mēģināt labāk. Man pašai šķiet, ka otrais krājums jau ir mazliet, mazliet labāks par iepriekšējo, un gribas ticēt, ka trešais ... Līdz rudenim tas jāpabeidz, lai tur lūst vai plīst!

Nekas jau nelūzis un neplīsis, zinu tikai vienu — ja Ausma tā saka, tad — būs. Būs vēl viens izturības radīts aicinājums cilvēkiem ielūkoties pasaulē redzīgām acīm — «Nāciet zem kokiem!».

A. ANTONOVICA,
J. Polša foto

Stīga

*Karstajai saulei es saku:
— Iedod
man vienu staru, bālāku,
nē, veselu sauju
bālāku staru,
lai es to slimniekam ļauju!*

*Bet jūrā es zvejoju aļģes,
ar ko fantastus barot ...
Un atkal man vajag ar apziņu karot:
— VAI ESMU, VAI ESMU LABS?!*

*Vai esmu labs,
ja bez manas ziņas
uz Vjetnamu bumbas krīt?
Vai esmu labs,
ja man ticības nav.*

*ka viena vienīga plēsoņas dzīva
visas cilvēciskās spēj neaprit!
Vai esmu labs,
ja rādijs un stroncijs,
napalms, iprits (un citas nāves)
tik briesmīgi vienkārši (viegli kā smieklī,
gandrīz tā kā nevainīgs lietus) list ...?*

*Kaut Latgales ciemā pļavas vist
un priecīgas krāvējus gaida,
ap pasaules sienu man domas klist
un neļauj, ka mierīgi smaīdu,
Jo — ļaudis kā zāle no izkaptis krīt.
KAS PASAULE NOTIKS RIT?*